

Cüz-Küll, Cüzi-Küllî kavramları

Küll ve Cüz Nedir?

Küll, parçalardan oluşan bütündür. Cüz ise o bütünü meydana getiren her bir parçadır. Yani bir şey parçalardan meydana gelmişse, o şey küll; onu oluşturan her bir parça ise cüzdür.

Mesela bir araba külldür. Motoru, tekerleği, kapısı ve direksiyonu onun cüzleridir. Bir ev külldür; odaları, kapıları, pencereleri ve çatısı onun cüzleridir. Bir kitap külldür; sayfaları, bölümleri ve cümleleri onun cüzleridir. İnsan bedeni de bir külldür; kalp, göz, el ve ayak onun cüzleridir. Dikkat edilmesi gereken nokta şudur: Cüzler bir araya gelince küll meydana gelir.

Küllî Nedir?

Küllî, dış dünyada tek başına duran bir varlık değildir. Bir türü, bir cinsi veya genel bir kavramı ifade eder. Yani birçok ferdin ortak adıdır.

Mesela “doktor” bir küllîdir; çünkü dünyadaki bütün doktorları kapsar. “Kuş” bir küllîdir; serçe, kartal ve güvercin onun fertleridir. “Araba” kavramı küllîdir; Mercedes, Toyota veya Renault onun fertleridir. “Öğrenci” bir küllîdir; Ahmet, Mehmet ve Ayşe o küllînin cüzi fertleridir.

Burada önemli bir nokta vardır: “Kuş” diye dışarıda tek bir varlık yoktur; fakat serçe vardır, kartal vardır. Demek ki küllî zihinde vardır; fertleri ise dış dünyada vardır. Bu tür kavramlara emr-i nisbî, emr-i itibârî veya emr-i izafî denir. Yani tamamen yok değildirler; fakat bağımsız bir varlıkları da yoktur.

Cüzî Nedir?

Cüzî, küllînin tek tek fertleridir. Yani genel kavramın somut örnekleridir.

Mesela “öğretmen” küllîdir; Ali öğretmen cüzîdir. “Ağaç” küllîdir; bahçedeki şu ceviz ağacı cüzîdir. “Hayvan” küllîdir; evdeki kedi cüzîdir.

Nispet Meselesi

Bir varlık, yerine göre hem küll hem de cüzî olabilir. Bu tamamen nispet meselesidir.

Mesela bir arabaya parçaları açısından bakarsak, araba küll; lastik ve motor cüz olur. Fakat “araçlar” genel kavramına göre bakarsak, araç küllî; araba ise onun cüzîsi olur.

Demek ki bir şeyin küll ya da cüzî oluşu, hangi mertebeye göre bakıldığına bağlıdır.

Netice; Parçalardan oluşan bütüne küll denir. Onu oluşturan parçalara cüz denir. Bir türün veya cinsin genel adına küllî denir. O türün tek tek fertlerine ise cüzî denir.

Parça bütünü temsil edemez. Ama fert, bağlı olduğu türün ismini taşıyabilir.

Cüz'e küllün adı verilemez. Çünkü cüz, bütünün sadece bir parçasıdır; bütünü temsil etmez. Mesela ayağa "insan" denilemez. El için de "insan" diyemeyiz. Çünkü insan, sadece elden veya sadece ayaktan ibaret değildir. Aynı şekilde kapıya "ev" denmez; pencereye de "ev" denmez. Çünkü ev, bu parçaların toplamından oluşan bir bütündür. Parça, bütünün yerini tutamaz.

Fakat mesele küllî-cüzî tarafında farklıdır. Cüzîye küllînin adı verilebilir. Çünkü cüzî, o küllînin fertlerinden biridir ve o genel kavramın tam bir temsilcisidir.

Mesela Ali'ye "insan" diyebiliriz. Çünkü insan küllîdir; Ali ise onun bir ferdidir. Burada yanlışlık yoktur. Aynı şekilde bir serçeye "kuş" diyebiliriz. Çünkü kuş küllîdir; serçe onun cüzî ferdidir.

Demek ki: Parça bütünü temsil edemez. Ama fert, bağlı olduğu türün ismini taşıyabilir.

Çünkü cüz, bütünün sadece bir kısmıdır. Fakat cüzî, küllînin tam bir örneğidir. İnsan elden ibaret değildir; ama Ali tam bir insandır. Ev kapıdan ibaret değildir; ama şu bina tam bir evdir.

İşte fark buradadır. Özetle: Cüz'e küll denmez; çünkü eksiktir. Ama cüzîye küllî denebilir; çünkü o türün tam bir ferdidir.

Risale-i Nur Külliyatı'nda bu kavramların çok geçmesinin sebebi;

Risale-i Nur Külliyatı'nda ana dava şudur: Bir şeyi yapan, onun bağlı olduğu bütünü de yapabilir. Bu hakikat, küll-cüz ve küllî-cüzî kavramları anlaşılmadan tam kavranamaz.

Mesela bir hücreyi yapan, insanı yapar. Bir insanı yapan, insan nev'ini yapar. Bir çiçeği yapan, bütün baharı yapar. Üstad bu geçişleri hep küll-küllî mantığıyla kurar. Çünkü parça, bağlı olduğu bütünden kopuk değildir.

Bir fert mükemmelse, o fert bir nev'e bağlıdır; o nev de bütün kâinatla irtibatlıdır.

Demek ki bir cüzde görülen sanat, küllü gerektirir. Bir cüzde görülen hikmet, küllî bir iradeyi gösterir. Bu yüzden zerre-şems, çekirdek-ağaç, damla-deniz gibi misaller çokça kullanılır. Küçük görünen şeyler, büyük sistemlere bağlıdır.

Şirk genellikle şu hataya düşer: "Bu küçük şeyi sebepler yaptı." Oysa Üstad'ın ortaya koyduğu mantık şudur: Bir cüzü yapan, onun bağlı olduğu küllü bilmeden yapamaz.

Mesela bir göz yapılacaksa, ışığın mahiyeti bilinmelidir; beyin sistemi bilinmelidir; sinir ağı

bilinmelidir; hayat sistemi bilinmelidir. Gz tek başına bir parça değildir; kll bir sistemin içinde anlam kazanır. Bu da parçacı düşünceyi aklen kertir.

Risale'de bu kavramların çok geçmesinin sebebi; tevhidi mantıkla ispat etmek, şirki aklen çökertmek, parça ile bütün arasındaki zorunlu bağı göstermek ve kinatın bir birlik sistemi olduğunu ortaya koymaktır.

Çünkü iman sadece duyguyla değil, sağlam bir mantık örgüsüyle inşa edilir. O mantığın temel taşlarından biri de küll-cz ve kll-cz ayrımıdır.